

Колібрі

«ХАРАКТЕР СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ ПРИ
ПЕРЕКЛАДІ АНГЛОМОВНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ЛЕКСИКИ
УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ»

Галузь:

Переклад

2021/2022

ЗМІСТ

Вступ.....	3
1 Особливості перекладу економічної лексики засобами цільової мови.....	5
1.1 Способи поповнення словника економічної лексики української мови	5
1.2 Трансформаційні процеси при перекладі економічної лексики цільовою мовою.....	10
2 Специфіка структурно-семантичних трансформацій при перекладі економічної лексики на матеріалі ресурсу «Бізнес-інформ».....	14
2.1 Структурні трансформації при перекладі економічної лексики з англійської мови українською	14
2.2 Семантичні зміни при перекладі економічної лексики з англійської мови на українську	16
2.3 Використання структурно-семантичних трансформацій при перекладі матеріалів проекту «Бізнес-інформ»	20
Висновки	27
Перелік використаних джерел	30

ВСТУП

У процесі розвитку суспільства відбувається поступове ускладнення суспільних відносин. Здійснення міжнародних контактів призводить до розширення перекладацької діяльності в усіх її формах. За таких умов надзвичайно важливою є роль перекладу економічних текстів для отримання й поширення інформації в світі. Економічна тема стала однією з найбільш затребуваних як для спеціалістів, так і для людей, які не залучені до сфери фінансів, кредиту й грошового обміну. У цих умовах надзвичайно підвищується роль перекладу як засобу, який обслуговує економічні, наукові, суспільно-політичні верстви суспільства.

Актуальність роботи зумовлено тим, що економічна реальність, яка динамічно розвивається й постійно оновлюється, потребує детального дослідження сучасними науковими перекладацькими студіями, спрямованими на вивчення як чинників впливу на вибір варіанта перекладу, так і їхнього зв'язку зі специфікою мови перекладу. У сучасному світі розширюється співпраця між українським й іноземним бізнесом, відповідно через тісну взаємодію економік різних країн процеси в економіці безпосередньо пов'язані з перекладом.

Об'єкт дослідження – англomовні тексти економічної тематики.

Предмет дослідження – перекладацькі трансформації, що виникають у процесі перекладу англomовних економічних одиниць на українську.

Метою дослідження є виявлення основних способів і стратегій адекватної передачі структури й семантики англійської економічної лексики мовою перекладу.

Для досягнення поставленої мети потрібно вирішити такі **завдання**:

- розглянути специфіку української економічної лексики й відповідність її англійській;
- визначити проблеми перекладу економічної лексики засобами цільової мови;

- описати трансформаційні процеси при перекладі економічної лексики з англійської на українську;
- проаналізувати використання структурно-семантичних трансформацій при перекладі матеріалів проекту «Бізнес-інформ».

Матеріали дослідження: медійний зріз комунікації, ресурс економічної тематики в матеріалах спецпроекту «Бізнес-інформ».

Методи дослідження: теоретичний аналіз наукових літературних джерел, дескриптивний, компаративний методи, метод узагальнення, систематизації та класифікації.

Теоретична база роботи спирається на теорію рівнів еквівалентності (В. Комісарів), поняття про рівні адекватності (Ю. Ванников); дослідження з термінології (С. Гриньов, Д. Лотте); базу дослідження проблеми перекладацьких трансформацій у процесі перекладу власне економічних контекстів складають роботи В. Карабана, Т. Кияка, Ф. Циткіної, Н. Александрової, Л. Борисової, В. Даниленко тощо.

Структурно робота складається зі вступу, двох розділів, висновків і списку використаних джерел.

1. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЕКОНОМІЧНОЇ ЛЕКСИКИ ЗАСОБАМИ ЦІЛЬОВОЇ МОВИ

1.1 Способи поповнення словника економічної лексики української мови

У сучасному світі переклад економічних текстів є невід'ємною частиною ділових стосунків між державами, адже всі сфери людської життєдіяльності, такі як банківська справа, економіка, наука, політика, дуже швидко розвиваються та переходять на новий рівень. Усім їм потрібно лінгвістичне забезпечення. Чіткий та адекватний переклад є дуже важливим в роботі компаній та підприємств. Отже, ця сфера діяльності не може залишатися без уваги перекладачів та лінгвістів. Терміни “економічний переклад” та “економічний текст” почали досить активно використовуватися останні декілька років, адже це пов'язано зі швидким розвитком та економічним зростанням в країні, взаємодією зі світовою економікою, нарощуванням обсягів документального обороту між вітчизняними компаніями та їхніми партнерами, які перебувають в іншій країні.

Спираючись на опрацьовані теоретичні джерела, ми пропонуємо трактувати поняття «економічний текст» наступним чином: Економічний текст – це одиниця комунікації у сфері економічних відносин, що має специфічне мовне оформлення, доступне для розуміння спеціалістам у відповідній галузі знання. У цьому тексті наявна категорія, що відрізняє його серед інших, – економічна деталізація як функція предметної компетенції учасників економічної дискурсу. І реалізується вона саме через залучення великого обсягу економічної термінології. У перекладацькій діяльності економічна сфера, мабуть, є найскладнішим напрямом. Тут фахівцю недостатньо знати саму лише іноземну мову. Спеціальні терміни, нюанси різних економічних областей і напрямків, нормативи та законодавство, які постійно змінюється – це далеко не повний перелік того, що повинен знати перекладач, беручись за роботу над економічним документом, статтею,

договором або контрактом. Перекладач повинен володіти технічною мовою, адже при використанні загальних термінів замість вузькоспеціалізованих може втрачатися зміст на нaмiр повідомлення.

Також у перекладача повинні бути знання символів і знаків відповідної галузі, адже одні ж ті самі поняття можуть означати зовсім різне в багатьох галузях. Економічний переклад може зустрітися у багатьох сферах діяльності, а саме: в бухгалтерській сфері, банківських установах, маркетингу, на ринку цінних паперів, при складанні безлічі звітів, проектів, планів тощо. У вузькогалузевих економічних текстах, як правило, надаються дані та відомості про стан фондових ринків та розглядаються звіти про доходи й збитки компаній.

Відмінними рисами текстів у економічній сфері вважається їх інформативність (ущільненість змісту), послідовність (взаємозв'язок між головною думкою, а також її елементами), достовірність викладу використаного матеріалу. До того ж дуже важлива чіткість та зрозумілість матеріалу, лаконічність викладення ідей і положень. Типовими реченнями є прості й складнопідрядні. Англійські економічні тексти частіше містять форми пасивного стану, дієприкметникові звороти, безособові форми дієслів, фразеологічні звороти, специфічні синтетичні конструкції тощо.

Коли йдеться про економічну сферу, зрозуміло, що сучасний розвиток і добробут тісно пов'язані з загальними світовими цінностями, курсом держави на європейську інтеграцію. Відповідно, аби позначати поняття, що називають реалії суспільно-економічного життя, словник має поповнюватися новими одиницями з високим ступенем семантичної ємності й влучності. Утворення економічних термінів-неологізмів, що переважають за чисельністю в порівнянні з іншими галузями науки, обумовлено двома факторами:

- екстралінгвістичними – високою потребою суспільства в новій економічній лексиці у зв'язку з докорінними змінами в площині соціально-економічного життя;

- лінгвістичними – прагненням мови до адаптації неологізмів до

системи української мови.

Аналіз дібраного матеріалу дозволив виявити найпоширеніші моделі утворення економічних термінів, які, на вимогу нашого часу, вживаються як у професійній галузі, так і в загальноживаному словнику.

Велика частина розглянутих економічних термінів утворена за допомогою афіксації. У цьому процесі задіяно суфікси, характерні для термінологічних полів усіх галузей знань. До них відносяться:

ик – за допомогою цього афіксу утворені іменники від основ прикметників зі значенням осіб по їх відношенню до предмету, до професії, наприклад, *біржовик*;

ник – утворюються іменники від іменних основ (іменників, прикметників) зі значенням осіб по їх відношенню до сфери діяльності, професії, наприклад, *бюджетник*;

чик / щик – від іменних основ утворюються іменники зі значенням особи й використовуються в різних стилях мови, наприклад, іменник *валютник* у словниках дається з позначкою *розмовне*.

Такі суфікси як *-ор* і *-ар* утворюють іменники, що позначають осіб, пов'язаних з певними діями: *спонсор, інвестор*.

Префіксальні елементи менш продуктивні у створенні економічних термінів, однак, вони представлені в лексикографічних джерелах, наприклад: *квазіінновації* (заходи щодо поліпшення й відновлення серійно виробленої конкурентоспроможної продукції у фазі її зрілості); *реінвестиція* (повторне, додаткове вкладення коштів, отриманих у формі доходів від інвестиційних операцій).

Одним з активних джерел збагачення економічної термінології є словоскладання: *єврокредити, експрес-вантаж, ролл-овер-кредит* (різновид середньо- і довгострокового кредиту, що надається за плаваючих процентних ставок на національних і міжнародних ринках позичкових капіталів), *жиробанк* (банк, що уможливорює безготівкові розрахунки між клієнтами, але зараз функції жиробанків майже цілком перейшли до комерційних банків), *брутто-*

ставка, авіаіпотека.

Одним з найбільш важливих джерел поповнення словника економічної лексики української мови в ХХІ ст. є запозичення з англійської мови. Наприклад, суфікс *-інг* (від англ *-ing*): *крос-лістинг* (котирування цінних паперів одночасно на декількох фондових біржах), *бенчмаркінг* (метод використання чужого досвіду, передових досягнень кращих компаній, заснований на аналізі конкретних результатів і їх використанні у власній діяльності).

Прагнучи до адаптації на українському ґрунті, деякі іноземні слова починають утворювати похідні і за допомогою споконвічно українських афіксів. У цих випадках частіше за інших утворюються прикметники. Таким чином, одним з напрямів адаптації запозичених термінів є зміна їх словотвірної структури. наприклад: *форвардна угода* – (англ. *forward*) вид термінової угоди в формі безумовної угоди про майбутню поставку об'єкту договору; *ф'ючерсна угода* – (англ. *future*) – угода про реалізацію товарів, які будуть вироблені в майбутньому періоді.

Отже, можна зробити висновок, що суфіксальні одиниці утворюються в руслі українських словотворчих традицій. Їх морфологічна структура і характер мотивації значення укладаються в сформованому у носіїв мови поданні про звичайне, стандартне слово. Даний спосіб спостерігається і в утворенні термінів.

Новизною відзначені словотвірні моделі, представлені в іншомовних запозиченнях, наприклад, *ф'ючерс, опціон, хедер, овердрафт* тощо. Такі терміни-неологізми відрізняються, як правило, номінацією понять у вузьких сферах економічної діяльності, особливою спеціалізацією значення, меншою семантичною прозорістю для широкого кола носіїв української мови.

Нові терміни-запозичення або зберігають вигляд слова, який існував в мові запозичення, або при відповідній адаптації піддаються змінам в граматичному плані, тобто набувають родових ознак, відповідного граматичного оформлення, нових визначень.

Усі запозичені англіцизми у сфері економіки можна класифікувати за таким критерієм: загальноживані (*фірма, інновація, чек*); професіоналізми, які у свою чергу можна розділити на вузькопрофесійні терміни й професійний сленг (*таймшит* (від англ. Timesheet)).

Використання антропонімів також свідчить про збереження загальних тенденцій словотворення в області спеціальної лексики. Їх включення до структури терміна детерміновано символізацією власного імені, з конкретними історичними фактами, хоча в деяких термінах присутній не сам антропонім, а утворений від нього присвійний або відносний прикметник, що тим не менш прозора вказує на стилістичну забарвленість імені. Такі терміни можна розглядати як ментальні, культурно значимі одиниці завдяки наявності фонового компонента в їхній структурі: *Ямайська валютна система* – сучасна міжнародна система, названа на честь конференції Міжнародного валютного фонду в Кінгстоні (Ямайка) в грудні 1976 р.; *Теорія Доу* – гіпотеза, згідно з якою підвищення або зниження курсу акцій дозволяє робити висновок про рівень ділової активності і тенденції його змін; *Крива Лаффера* – крива, яка характеризує залежність обсягу державних доходів від середнього рівня податкових ставок у країні. Ми зробили висновок, що найбільш вживані слова в утворенні таких одиниць – це *закон, теорія, крива*.

Проаналізувавши фактичний матеріал, можемо стверджувати, що нові терміни в області економіки – це в основному іменники, а також термінологічні сполучення, що складаються з двох, трьох і більше слів. За кількісними підрахунками, серед термінів-іменників, які становлять близько 67%, приблизно 46% утворено афіксальним способом і близько 23% – словоскладанням. Близько 26% – це термінологічні сполучення, що складаються з двох компонентів, і близько 6% складають термінологічні сполучення, що складаються з трьох і більше компонентів, менше 1% складають терміни, пов'язані з таким частином мови, як дієслово і прикметник [1].

Отже, до найбільш продуктивних способів термінотворення в економічній сфері відносяться афіксальних способів, основоскладання, утворення

двослівних і багатослівних стійких термінологічних сполучень. Матеріал нашого дослідження дозволяє стверджувати, що українська економічна термінологія значно поповнилася за рахунок запозичень з англійської мови.

1.2 Трансформаційні процеси при перекладі економічної лексики цільовою мовою

Оскільки будь-які економічні тексти за походженням є інформаційними, їхній переклад цільовою мовою повинен бути чітким, структурованим і логічним. К. Райс визначає переклад як текст, функціонально еквівалентний тексту оригіналу в певній цільовій культурі. Тому ключем до успішного перекладу економічного тексту вважається вдале поєднання як філологічного, так і комунікативного типів перекладу з метою збереження аутентичної економічної лексики в цільовому тексті перекладу. Якщо перекладач робить вибір на користь форми і змісту тексту оригіналу, він стає учасником комунікації, створеної автором тексту, і використовує філологічний переклад, тобто його переклад орієнтований на текст оригіналу. І, навпаки, якщо перекладач вибирає форму і зміст тексту перекладу, він стає посередником і робить вибір на користь комунікативного перекладу.

Основними мотивами для використання перекладацьких трансформацій є: прагнення уникнути буквального перекладу, прагнення використовувати вирази й конструкції, які більш вживані в мові перекладу, прагнення уникнути словотворчих моделей, які не характерні для мови перекладу, прагнення уникнути неприродності, неестетичності, нелогічності, неясності деяких зворотів, прагнення донести до читача найважливішу фонову інформацію або вилучити непотрібну.

Термін «перекладацькі трансформації» активно використовується як сучасними перекладачами так і класиками теорії перекладу. Так, Л. С. Бархударов вважає, що «перекладацькі трансформації є численними і різноманітними перетвореннями, які застосовуються в перекладі для досягнення еквівалентності (адекватності), незважаючи на відмінності

оригінальної мови і мови перекладу» [2, с.187].

А. Д. Швейцер вважає, що термін «трансформація» використовується в теорії перекладу в метафоричному сенсі. Суть полягає у відносинах між вихідним і кінцевим мовним вираженням. У процесі перекладу одна форма вираження замінюється іншою. Саме цю заміну ми і називаємо трансформацією. Таким чином, перекладацькі трансформації, по суті, є міжмовними операціями [3]. Тоді як В. Г. Гак вважає, що «використання перекладацьких трансформацій зумовлюється словами і граматичними формами у вторинних функціях або в результаті мовної або контекстуальної надмірності. Якщо слово використовується в первинній функції (в прямому значенні), що в цьому випадку застосовується дослівний переклад » [4].

Р. К. Мін'яр-Белоручев вважає, що «суть перекладацьких трансформацій полягає в зміні формальних і семантичних компонентів вихідного тексту зі збереженням тієї інформації, яка призначена для передачі» [5, с. 4]. В. Н. Комісарів розглядає перекладацькі трансформації як «перетворення, за допомогою яких можна здійснити перехід від одиниць оригіналу до одиниць перекладу» [6, с. 158].

Підбиваючи підсумки, слід зазначити, що термін «перекладацька трансформація» трактується дослідниками по-різному, проте це не змінює сутність перекладацького процесу, який розглядається в якості міжмовного перетворення. Саме розбіжність мови оригіналу й перекладу змушує перекладача використовувати міжмовні перетворення. Уважаємо за головне відмітити, що частина трансформацій, а саме ті, які обумовлені відмінностями між мовами, мають вимушений характер. При цьому інша частина трансформацій використовується з метою збереження комунікативно-функціональних властивостей оригіналу. Характер трансформації дає можливість в кожному окремому випадку виявити умови, згідно з якими необхідно відходити від буквалізму. «Подання процесу перекладу як перетворення однієї форми вираження в іншу носить умовний характер. На практиці оригінальний текст залишається незмінним, перекладач лише

намагається висловити його на іншій мові за допомогою еквівалентних одиниць. Завдяки цьому відбувається «перевираження сенсу», тобто між одиницями оригіналу і перекладу існують деякі відносини, які описуються умовно, тобто як ніби одиниці перекладу отримані шляхом деяких перетворень одиниць оригіналу» [2, с. 240].

Різні вчені пропонували різні класифікації перекладацьких трансформацій. Проте не всі з прийомів застосовуються в процесі перекладу економічної літератури. Аналіз фактичного матеріалу показав, що серед способів, які є найбільш частотно задіяними при перекладі економічної лексики, ми називаємо такі, як-от: транскрибування і транслітерація, калькування, конкретизація, генералізація, лексичне додавання, опущення й дослівний переклад. Перейдемо до опису кожної з трансформацій.

Транскрибування – це «спосіб перекладу лексичної одиниці оригіналу шляхом відтворення її форми за допомогою літер ПМ (мова перекладу)» [6]. На сьогоднішній день найбільш часто вживається транскрипція зі збереженням деяких елементів транслітерації: *імпорт – import*, *монетаризм – monetarism*, *інвестор – investor*).

Калькування – спосіб перекладу лексичної одиниці оригіналу за допомогою заміни її складових частин, тобто морфем або слів, їх лексичними відповідниками в перекладі мови» [7]: *економічне зростання – economic growth*, *вільний ринок – free market*, *реальний дохід – real income*).

Конкретизація – «заміна слова або словосполучення одиниці мови з більш широким предметно-логічним значенням словом і словосполученням з більш вузьким значенням» [7]: *обсяги промислового виробництва, замість обсяги виробництва – manufacturing output*; *обсяг виробництва замість обсяг економіки – economic output*).

Генералізація значення полягає у заміні лексичної одиниці першотвору з вузьким значенням словом чи фразою у тексті перекладу із ширшим значенням: *money stock – грошова маса*. Лексичне додавання застосовується тоді, коли певний компонент значення залишається в оригіналі невираженим:

wage strike – страйк з вимогою підвищення заробітної плати, depositing money – розміщення грошей на депозит.

Опущення протилежне прийому додавання. Під опущенням мають на увазі «відмову від передачі в перекладі семантично надлишкових слів, значення яких виявляються нерелевантними або легко відновлюються в контексті» [8]. Дана трансформація часто використовується при перекладі з української на англійську парних синонімів, тобто поруч стоять слова з близьким значенням: *кадрова політика – human resources and personnel policy*.

Дослівний переклад – це «спосіб перекладу, при якому синтаксична структура іноземних мов замінюється аналогічною структурою перекладу мови» [8]: *nominal interest rate – номінальна процентна ставка*. Функціональна заміна – використання в перекладі іншої граматичної форми мови перекладу, близької за функціонально-смісловими властивостями вихідної одиниці. Функціональна заміна застосовується в тих випадках, коли жодне з зазначених в словнику значень не відповідає контексту: *Для усвідомлення цього мені знадобилось два роки досліджень, які поєднали відповіді опитувань з фактичною поведінкою клієнтів – покупців і рефералів (потенційних покупців, які прийшли заради чогось), і, врешті-решт, з ростом компанії.– It took me two years of research to figure that out, research that linked survey responses with actual customer behavior – purchasing patterns and referrals – and ultimately with company growth. покупці – purchasing patterns*.

Перестановка – «зміна розташування (порядку проходження) мовних елементів в тексті перекладу в порівнянні з текстом оригіналу. Елементами, які можуть піддаватися перестановці, є зазвичай слова, словосполучення, частини складних речень і самостійні речення в контексті [2, с. 191]»: *канали збуту – distribution channels*.

У теорії перекладу існують ще такі перекладацькі трансформації, як-от: модуляція, антонімічний переклад, граматичні заміни й інші. Проте ми з'ясували, що в дібраних нами мовних зразках ці трансформації не використовуються, а найчастіше вживаними є транскрибування і

транслітерація, калькування, конкретизація, лексичне додавання, опущення, функціональна заміна, перестановка.

2. СПЕЦИФІКА СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ЕКОНОМІЧНОЇ ЛЕКСИКИ НА МАТЕРІАЛІ РЕСУРСУ «БІЗНЕС-ІНФОРМ»

2.1 Структурні трансформації при перекладі економічної лексики з англійської мови українською

Перекладачі досить часто дублюють синтаксичну структуру оригіналу, оскільки цей прийом є найбільш простим способом перекласти текст. Дослівний переклад підкреслює особливість побудови англомовних економічних текстів – наявність громіздких поширених речень з підрядними, дієприслівниковими зворотами: *If governments were not so drunk from the profits they make by printing paper currency, they might wake up to the costs.* – *Якби влада не була настільки сп'янілою вигодами, які вони отримують, друкуючи паперові гроші, вони б швидко отямилися, подивившись на всі ці збитки.* У даному прикладі послідовність членів речення іноземною мовою дозволяє безпомилково скопіювати структуру в мові перекладу, але зайвими в перекладі виявляються частка *б*, прикметник *паперові* в поєднанні з дієприкметником *друкуючи* і множиною в слові *вигоди* (для даної лексеми звичне слововживання в однині). Більш того, додаючи дієприслівниковий зворот *подивившись на ...*, перекладач експлікує сенс фрази *wake up to the costs*, але тим самим обтяжує переклад. Проте переклад вважаємо еквівалентним оригіналу.

Варто відзначити, що синтаксичне уподібнення в чистому вигляді зустрічається рідко, але відсутність еквівалентності на синтаксичному рівні не означає того, що переклад є нееквівалентним і неадекватним. Проте такий переклад не завжди відповідає нормам газетного стилю української мови і часто є наслідком мовної інтерференції: *Maintaining the Bank's legitimacy will*

require further steps at the Bank, including breaking with the tradition that only U.S. citizens hold its presidency. – Підтримка легітимності банку зажадає ряду додаткових кроків, включаючи розрив з традицією призначати главами ВБ [Всесвітнього банку] виключно американських громадян. У наведеному прикладі додаткова визначальна *that only U.S. citizens hold its presidency* перекладається інфінітивом у функції визначення, змінюється порядок слів, але сенс переданий точно.

При перекладі членування речення полегшує читання тексту й дозволяє вибудувати логічну структуру розповіді: *The other project to which Putin and Erdogan gave the green light – the Akkuyu Nuclear Power Plant in Turkey's Mersin Province – has also been subject to criticism since its launch in 2010.* – Ще один проект, якому Путін і Ердоган дали «зелене світло» – це АЕС «Аккую» в турецькій провінції Мерсін. Дана ініціатива також піддавалася критиці з моменту початку роботи над нею в 2010 році. У першій частині речення спостерігається часткове синтаксичне уподібнення, однак друга частина не могла бути переведена дослівно, тому що в реченні затверджувалися б два протилежних судження (президенти схвалили проект і проект піддався критиці), тому перекладач має використати експлікацію і прийом членування речення.

Наступний приклад – цитата українського політика Олександра Данилюка: *«For me, civilization is based in Europe, not in Moscow, and that's the direction we need to maintain»* – «Для мене цивілізація знаходиться в Європі, а не в Москві. І саме в цьому напрямку нам треба йти». Даний приклад поєднує дві граматичні трансформації: синтаксичне уподібнення й членування речення. Основна причина даних трансформацій – пряма мова, яку слід перекладати якомога ближче до оригіналу, не забуваючи передати емоційне забарвлення.

Об'єднання речень зустрічається при перекладі речень з безособовою конструкцією *there is (are)*: *There are multiple factors underpinning the Turkish-Russian rapprochement. There is, of course, a geopolitical element.* – Зближення

Росії та Туреччини пояснюється безліччю факторів, одним з яких, природно, є геополітика. Даний приклад демонструє вербалізацію, оскільки подібна синтаксична структура відсутня в мові перекладу. При перекладі не вдалося зберегти паралелізм оригіналу, але, об'єднавши речення, перекладач вибудовує чітку логічну структуру й уникає повторів.

У наступному прикладі виявляються відмінні риси передачі економічних кількісних даних в мові оригіналу й мові перекладу: *Of the 21 asked, 52 percent see the European Union beginning to lift its penalties in the next 12 months. That's down from 69 percent in the previous survey. Only 10 percent expect the U.S. to start removing its sanctions, down from 19 percent a month ago.* – *Із 21 опитаного 52% вважають, що Євросоюз почне процедуру зняття санкцій в найближчі 12 місяців (в порівнянні з 69% за результатами минулого опитування). Лише 10% прогнозують початок зняття санкцій з боку США (в порівнянні з 19% місяць тому).* Дійсно, при передачі кількісних показників дослідження в англійській мові прийнято розділяти нову інформацію, в українській мові навпаки: при порівнянні показників речення об'єднуються. Крім того, перекладач укладає нову порівнювану інформацію в дужки, графічно розділяє перше речення й створює дві паралельні синтаксичні конструкції. Такий прийом спрощує сприйняття кількісних показників.

Отже, бачимо, що членування речень використовується набагато частіше об'єднання, оскільки новинним статтям української мови властива компактність, стислість інформації.

2.2 Семантичні зміни при перекладі економічної лексики з англійської мови на українську

Прийоми транскрибування й транслітерації використовуються при перекладі іноземної лексики (англіцизмів). У текстах зустрічаються поняття, які давно закріпилися в газетно-економічному дискурсі й не потребують пояснень для простих читачів: *аудит, спонсор, інновації, бізнес, інфляція, тренд* і ін. Причому останні три приклади мають українські синоніми («*підприємництво*»,

«знецінення грошей» і «тенденція» відповідно), від яких перекладачі відмовляються на користь англіцизмів. Інші терміни відносяться до спеціальної економічної лексики: *бонд* – *bond*, *Лендінг* – *landing*, *ф'ючерс* – *futures*, *аутсорсинг* – *outsourcing*, *бенчмаркінг* – *benchmarking*, *блокчейн* – *blockchain*.

Для перекладу нових явищ найчастіше використовують транскрибування: *Брексит* – *Brexit*, *біткоїн* – *bitcoin*. Назви газет, компаній перекладачі залишають без змін (газети *The Wall Street Journal*, *Independent*, *The New York Times*, *The Guardian*, компанії *Google*, *Amazon*, *Akin Gump Straus Hauer & Feld LLP* і ін.), а їх деякі колеги транскрибують імена власні і дублюють англійськи назви в дужках (*National Review* – «*Нешнл рев'ю*», *Saniva* – «*санів*», *Goldman Sachs Group* – «*Голдман сакс груп*» і ін.). Велике число запозичень пояснюється швидким розвитком економіки і надмірним обсягом нової інформації. В україномовному середовищі і особливо в ЗМІ англіцизми приживаються швидше, українські слова не встигають закріпитися в системі нових понять.

До абревіатур застосовується транслітерація, наприклад, *FTSE* – *Футсі*, і транскрибування, наприклад, *ФОВ* («*Free On Board*» що означає «франко борт судна» або доставку і навантаження вантажу на борт судна) – *FOB*, *ОПЕК* – *ОПЕС*, *НАФТА* – *NAFTA*.

Копіювання структури словосполучення й заміна слів на лексичні відповідники мови перекладу – поширений прийом при перекладі статей газетно-економічного дискурсу.

Перша група трансформацій відноситься до усталених в економіці термінів. В основному копіюється структура препозитивних атрибутивних сполучень: *реальна економіка* – *real economy*, *ключова ставка* – *key rate*, *втеча капіталів* – *capital flight*, *нафтовий бум* – *oil boom*, *економічний ландшафт* – *the economic landscape* і ін. Зустрічаються також поєднання з дієсловом, наприклад, *для обслуговування боргу* – *to service the debt*.

Наступна група – журналістські штампи й кліше, без яких не обходиться жодна газетна стаття. Нерідко зустрічаються поєднання з дієсловом (*викорінити корупцію* – *to root out corruption*, *дати «зелене світло»* – *gave the*

green light, послабити рубль – to weaken the ruble, а також поняття, які використовуються в журналістиці, але не в економічній науці, наприклад, «*cut corporation*» перекладається як «*корпоративний податок*», хоча загальноприйнятий науковий термін – «*податок на прибуток*», або «*underground economy*» – «*підпільна економіка*», а в економіці замість прикметника «*підпільний*» частіше використовується «*тіньова*».

Третя нечисленна група – переклад стійких словосполучень, які знаходяться на стику економічного й політичного дискурсів. Якщо при їх перекладі не можна застосувати транслітерацію або транскрибування, то використовується калькування: *фінансова інклюзивність – financial inclusion*, *прогресивна політика – progressive politics*, «*масова китаїзація*» – «*massive Sinofication*», «*темна сторона глобалізації*» – «*the dark side of globalization*», *безсоромний протекціонізм – unabashed protectionism*, *транспортний гігант – transportation giant*.

Охарактеризуємо конкретизацію на лексико-семантичному рівні. Наведемо типовий приклад конкретизації за В. Н. Комісаровим [6, с. 174]: *...і на думку експертів, наслідки Брекситу можуть ще більше погіршити ситуацію. – ... and experts say the fallout from Brexit is only likely to make things worse*. Слова з настільки широким значенням в мові перекладу відсутні, тому перекладачеві доводиться уточнювати контекстуальне значення.

Тексти МП вимагають більшого зв'язку з контекстом, так виникають додавання, їх будемо вважати прикордонними випадками конкретизації: *Санкції також помітно позначаються на курсі [рубля]. – Sanctions have made their own significant impact*. У даному прикладі перекладач вибрав конкретний показник (курс рубля), орієнтуючись на контекст наступних абзаців, в яких пояснюється залежність між ВВП, цінами на нафту і курсом валют. Виходячи з аналізованих прикладів можна стверджувати, що українські статті вимагають більшої конкретики і більшої прив'язки до контексту.

У ході дослідження ми зіткнулися з особливим видом лексичних

трансформацій – термінологізацією, яка властива газетним статтям економічної тематики. Термінологізація – заміна слова або словосполучення іншим словом мови перекладу, яке має більш вузьке термінологічне значення [9]: *Вони входять в число бенефіціарів Брексита. – They are among the winners because of Brexit.* Англійське «winner» (в широкому значенні «переможець») перекладається терміном «бенефіціар», який означає особу або країну, яка одержує якусь вигоду, в т.ч. певні тарифні льюти. Але «бенефіціар» – це спеціальний термін і навряд чи читач новин без знань англійської зрозуміє сенс висловлювання [10].

Генералізація зустрічається набагато рідше конкретизації, проте обидві трансформації мають одну загальну функцію в тексті. І генералізація, і конкретизація допомагають уникнути повторень, тобто вони служать для утворення контекстних синонімів. У разі конкретизації, «Пекін» може замінюватися на «China», і навпаки при генералізації. Наприклад, *будівельні проекти – construction projects* при повторенні перекладач замінює абстрактним словом «ініціативи». У рідкісних випадках дослівний переклад надлишковий, тоді конкретизація виправдана: *import – the importation of consumer goods, економіка – economies of the region* [11, с. 25].

Смисловий розвиток допомагає перекладачеві уникнути лексичних помилок і вибудувати більш звичні в мові перекладу логічні зв'язки: *Було цілком логічно, що країні, яка найбільше платить, належить вирішальний голос. – So it made sense for the highest-paying country to retain decisive control.* У даному перекладі модуляція поєднується з конкретизацією. Фразу «*to retain decisive control*» («зберегти вирішальний контроль») не можна перекласти дослівно – це порушило б лексичну сполучуваність, тому перекладач замінив поняття «контроль» на більш вузьке – «голос», від якого залежить цей контроль.

Досліджені газетні статті містять чималу кількість фраз-кліше, деякі з них належать економічній лексиці і вже в своїй семантиці містять модуляцію: *прострочені позики – non-performing loans, підвищення продуктивності –*

improvements in productivity.

2.3 Використання структурно-семантичних трансформацій при перекладі матеріалів проекту «Бізнес-інформ»

Для аналізу перекладацьких трансформацій було обрано економічний ресурс спецпроекту «Бізнес-інформ». Вибір матеріалу був заснований на тому, що дані джерела дають вичерпну інформацію про економічний стан країн на сьогоднішній день. У ході роботи нами було відібрано 100 термінологічних одиниць, проаналізовано їхні дефініції і перекладкожного терміна і його складових частин. Дефініції були взяті з електронного словника Oxford Dictionary [12], переклад термінів був узятий з електронного словника ABBYY Lingvo Live [13].

За кількістю трансформацій, які застосовуються при перекладі терміна, ми можемо розділити терміни на 2 великі групи. До першої групи належать терміни, які переводяться за допомогою однієї трансформації. Друга група включає терміни, при перекладі яких використовуються кілька трансформацій.

Спочатку звернемося до першої групи термінів. Терміни, які відносяться до першої групи, були переведені за допомогою наступних трансформацій: калькування, транскрибування / транслітерація, додавання, опущення, дослівний переклад. Розглянемо кожну з трансформацій і проаналізуємо те, як її використання впливає на семантику переказного терміна.

У процесі аналізу було виявлено, що калькування є найпродуктивнішим способом перекладу англійських економічних термінів. Передбачається, що причиною активного використання цієї трансформації є наявність в англійській мові великої кількості запозичень з латинської та грецької мов. Застосовуючи калькування, перекладач виконує дослівний переклад кожного компонента термінологічної одиниці. Калькування може бути застосоване в разі схожості лексичних і

граматичних структур англійської та української мов. Наприклад: *Перш ніж звернути увагу на те, як негативні процентні ставки використовуються сьогодні, варто відзначити, що реальна процентна ставка, яка коригується з урахуванням інфляції і показує дійсну вартість запозичення, може і була негативною раніше.* – *Before addressing how negative interest rates are being employed today, it is worth noting that the real interest rate, which adjusts for inflation and accounts for the true cost of borrowing, can and has been negative before.* Відповідно до словника: *negative* – *less than zero* (негативний, негативний, безрезультатний, що не дав очікуваного результату); *interest* – *money paid regularly at a particular rate for the use of money lent, or for delaying the repayment of a debt* (інтерес, зацікавленість, захоплення, захопленість, вигода, користь, перевага, частка, участь в прибутках капіталовкладення відсотків); *rate* – *a charge or payment calculated in relation to a particular sum or quantity* (норма, розмір, рівень, показник, коефіцієнт, ставка, тариф, відсоток, курс).

Якщо подивимося на кожен з оригінальних елементів і порівняємо його з перекладом, то можна відзначити, що в даному терміні у кожного елемента є його відповідність українською мовою. Складність може полягати лише в тому, що словники пропонують безліч варіантів перекладу кожного з елементів. Тому перекладачеві найчастіше може бути важко вибрати правильну відповідність. Для цього слід мати знання фінансової тематики, це допоможе йому вибрати саме ті значення, які вживаються в текстах економічної спрямованості. У даному прикладі ми бачимо, що втрат на рівні семантики немає, кожен елемент переданий відповідним еквівалентом.

Розглянемо такий приклад: *Країна з такими позитивними характеристиками приверне інвестиційні кошти з інших країн, які сприймаються, як більш ризиковані з політичної та економічної точок зору.* – *A country with such positive attributes will draw investment funds away*

from other countries perceived to have more political and economic risk.

Відповідно до словника: *investment – the action or process of investing money for profit (інвестування; вкладення грошей, капіталу); funds – financial resources (кошти).* При перекладі термінів було передано значення кожного з елементів, оскільки значення кожного з елементів зафіксовано в словнику. Тому перекладачеві не склало труднощів підібрати еквівалент до цих термінологічних одиниць.

Також затребуваним способом перекладу економічних термінів є транслітерація і транскрибування. Ці трансформації зазвичай розглядаються разом, тому що обидва поняття мають таку інтегральну ознаку як передача оригіналу за допомогою знаків мови. При цьому дані поняття мають і диференціальні відмінності: при транслітерації відбувається графічна передача оригінальної лексичної одиниці, при транскрибуванні передається звукова форма одиниці. Розглянемо використання даних трансформацій на наступних прикладах: *Тенденції – це те, що дозволяє трейдерам і інвесторам «схоплювати» прибуток. – Trends are what allow traders and investors to capture profits.* Відповідно до словника: *trader – a person who buys and sells goods, currency, or shares (трейдер, торговець, біржовий маклер, спекулянт).*

У даному випадку ми можемо спостерігати прийом транскрибування. Перекладач переніс звукову форму оригіналу в переклад. З точки зору семантики, спочатку слово *трейдер* відсутнє в українській мові. Його можна замінити українським словом *торговець*, але дана одиниця не передаватиме все те значення, яке закладено в семантику слова *трейдер*. Проте з приходом ринкової економіки в Україну поряд зі словом *трейдер* було запозичене і його значення. *Investor – a person or organization that puts money into financial schemes, property, etc. with the expectation of achieving a profit (вкладник, інвестор).* На цьому прикладі ми можемо побачити застосування транскрибування зі збереженням деяких елементів транслітерації. Спочатку через відсутність такого поняття в українській

дійсності буквену форму слова *investor* перенесли в українську мову, семантика слова також була запозичена.

При перекладі економічних термінів може зустрітися прийом додавання. Розглянемо такий приклад: *Ця процентна ставка «овернайт» є базисною для майже кожної іншої процентної ставки, включаючи ставки по депозитах для роздрібною клієнтури, за депозитними сертифікатами (CD), іпотечних заставних, автокредитах і ставки прибутковості по облигаціях корпорацій. – The overnight interest rate is the basis for nearly every other interest rate including those on retail bank deposits, certificates of deposit (CDs), mortgages, auto loans and yields on corporate bonds.* Розберемо термінологію: *yield* – *a financial return (дохід, виручка, прибуток, прибутковість)*; *corporate* – *relating to a large company or group (корпоративний, що відноситься до корпорації)*; *bond* – *a certificate issued by a government or a public company promising to repay borrowed money at a fixed rate of interest at a specified time (облігація).*

При детальному порівнянні компонентів оригіналу і перекладу можна помітити, що семантика терміна стала вужчою, адже до оригінального терміна додалося таке значення як *ставка*. Для всіх інших елементів ми легко знаходимо відповідність в словнику.

Далі перейдемо до розгляду термінів, які переводяться з застосуванням декількох трансформацій. Дану категорію також можна розділити на кілька груп.

Калькування й опущення: *Завдяки підвищенню акцизу, жорсткішим вимогам до торгівлі, забороні реклами, обмеженню паління в громадських місцях вже є відчутні результати: можна стверджувати, кожен четвертий покинув палити. – Increasing the excise tax, imposing stricter requirements for trade, and banning advertising and restrictions on smoking in public places led to tangible results. Every fourth smoker quit smoking.* Відповідно до словника компоненти терміна *excise tax* мають такі значення: *excise* – *a tax levied on certain goods and commodities produced or sold within a country and on licences granted for certain activities (акциз, акцизний збір)*; *tax* – *a compulsory*

contribution to state revenue, levied by the government on workers 'income and business profits, or added to the cost of some goods, services, and transactions (податок; мито, збір). Для того, щоб уникнути обважнення переказного терміна, автор використовував прийом опущення. На думку дослідників, в українській мові поняття «акциз» і «податок» є дуже близькими [1, с. 38]. Найбільш відповідним для цього контексту є варіант *акциз*. Одиниця *акциз* була переведена за допомогою калькування.

Калькування + транслітерація / транскрибування: *Якщо ФРС викупує випущені цінні папери (такі як казначейські векселі) у великих банків і дилерів з цінних паперів, вона збільшує грошову масу на руках у приватних власників. – If the Fed buys back issued securities (such as Treasury bills) from large banks and securities dealers, it increases the money supply in the hands of the public.* Відповідно до словника: *securities – a certificate attesting credit, the ownership of stocks or bonds, or the right to ownership connected with tradable derivatives (цінні папери); dealer – a person who buys and sells shares, securities, or other financial assets as a principal (дилер, торговець).* Як видно з перерахованого вище, слово *securities* було переведено за допомогою калькування. Це поняття не представляє складності для перекладу, оскільки в словнику зафіксовано лише одне значення цієї одиниці. Слово *dealer* володіє двома значеннями: *дилер* і *торговець*. Обидва значення дуже близькі між собою, тільки *dealer* є запозиченим, а *торговець* українським. Варіант *дилер* звучить більш «солідно» в порівнянні з *торговцем*.

Калькування + конкретизація: *Ця процентна ставка «овернайт» є базисною для майже кожної іншої процентної ставки, включаючи ставки по депозитах для роздрібною клієнтури, за депозитними сертифікатами (CD), іпотечних заставних, автокредитам і ставки прибутковості по облигаціях корпорацій. – The overnight interest rate is the basis for nearly every other interest rate including those on retail bank deposits, certificates of deposit (CDs), mortgages, auto loans and yields on corporate bonds.* Відповідно до словника, компоненти мають наступні значення: *auto – a car (авто, автомашина, автомобіль); loan- a*

thing that is borrowed, especially a sum of money that is expected to be paid back with interest (позика, позичка). Слово *auto* було переведено за допомогою калькування. Ця калька адекватно передає значення початкової одиниці, оскільки його український еквівалент давно закріпився в українській мові. Значення одиниці *loan* було звужене, адже кредит є окремим випадком позики.

Калькування + генералізація: *Головним чином, саме ці зміни грошової маси є причиною зміни витрат. – It is primarily these changes in money stock that cause a change in spending.* Розберемо значення кожної одиниці: *money – a current medium of exchange in the form of coins and banknotes; coins and banknotes collectively (гроші, платіжний засіб, багатство, власність); stock – the capital raised by a company or corporation through the issue and subscription of shares (облігації; (боргові) фонди; (боргові) цінні папери).* Слово *money* має стійкий еквівалент в українській мові, і цей еквівалент закріплений в словнику. Значення слова *stock* було генералізоване, тобто видове поняття (варіанти перераховані вище) було замінено на родове. Передбачається, що це було зроблено для того, щоб аудиторія, яка не володіє широкими знаннями в галузі економіки, змогла з легкістю зрозуміти суть даного терміна.

Калькування + описовий переклад: *Міжнародні платіжні операції, платіжні баланси між країнами й економічна сила країн важче піддаються щоденному вимірюванню, але вони відіграють основну роль у формуванні довгострокових тенденцій на багатьох ринках. – International transactions, balance of payments between countries and economic strength are harder to gauge on a daily basis, but they play a major role in longer-term trends in many markets.*

Розберемо значення кожної одиниці: *international – existing, occurring, or carried on between nations (інтернаціональний, міжнародний); transaction – an instance of buying or selling something (угода, трансакція).* За допомогою калькування перекладач підібрав еквівалент до слова *international*. Слово *transaction* має значення *угода, трансакція*. Але перекладач скористався описовим перекладом, по суті пояснивши нам, що таке *трансакція*.

У цілому можна стверджувати, що за допомогою структурних

трансформацій перекладачі адаптують оригінал до норм мови перекладу і підкреслюють мовні особливості економічного дискурсу. Граматичні трансформації полегшують завдання перекладача. Дослівний переклад і членування речень допомагають зберегти емпфу; об'єднання речень передає особливості економічних текстів, так само як дослівний переклад, але зловживати ним не варто. За допомогою граматичних замінів вводяться додаткові дієслова і поєднання з віддієслівними іменниками, що властиво економічним статтям.

Отже, калькування і транслітерація / транскрибування є найбільш часто використовуваними трансформаціями при перекладі економічної лексики. Інколи використовується дослівний переклад. Багатокомпонентні терміни часто перекладаються за допомогою декількох трансформацій. У всіх випадках при перекладі багатокомпонентних термінів застосовується калькування як найпродуктивніша трансформація при перекладі економічної лексики. Найбільш часто використовувана комбінація – це калькування + транслітерація / транскрибування. Використання інших трансформацій має приблизно рівне співвідношення. Найменш використовуваною комбінацією є калькування + опущення.

На основі проведеного аналізу можемо зробити висновок про те, що при перекладі економічних термінів не завжди потрібна максимальна еквівалентність між вихідними і перекладними термінами. Перекладач з легкістю може пожертвувати деякими елементами оригіналу або, навпаки, ввести нові елементи. Важливо домогтися адекватної передачі семантики вихідних термінів для того, щоб одержувачі переказного тексту правильно сприйняли початковий задум і посил автора оригіналу. Головна мета полягає в тому, щоб зберегти зміст, стилістичні й комунікативні функції тексту. Це значить, що переклад повинен виправдовувати очікування всіх учасників міжмовної комунікації, а саме бути адекватним.

ВИСНОВКИ

Економіка як одна з найбільш затребуваних суспільних наук, що вивчає поведінку в сферах виробництва, споживання, розподілу й обміну ресурсами, має власний складний і багатоаспектний понятійний апарат, в якому відбивається розвиток відповідної суспільної думки. Таким чином, економічна термінологія є продуктом історичного розвитку, вона об'єктивно реагує на всі етапи змін в соціумі, і кожен етап характеризується своєю термінологічною лексикою, що відображає характер виробничих відносин.

У перекладацькій діяльності економічна сфера, мабуть, є найскладнішим напрямом. Тут фахівцю недостатньо знати саму лише іноземну мову. Спеціальні терміни, нюанси різних економічних областей і напрямків, нормативи та законодавство, які постійно змінюється – це далеко не повний перелік того, що повинен знати перекладач, беручись за роботу над економічним документом, статтею, договором або контрактом. Перекладач повинен володіти технічною мовою, адже при використанні загальних термінів замість вузькоспеціалізованих може втрачатися зміст на нямір повідомлення. Також у перекладача повинні бути знання символів та знаків даної галузі, адже одні ж ті самі поняття можуть означати зовсім різне в багатьох галузях.

Економічний текст – це одиниця комунікації у сфері економічних відносин, що має специфічне мовне оформлення, доступне для розуміння спеціалістам у відповідній галузі знання. У цьому тексті наявна категорія, що відрізняє його серед інших, – економічна деталізація як функція предметної компетенції учасників економічної дискурсу. І реалізується вона саме через залучення великого обсягу економічної термінології.

За **мету дослідження** в даній роботі ми ставили виявлення основних способів і стратегій адекватної передачі структури і семантики англомовної економічної лексики. На основі дослідження лексико-семантичних особливостей перекладу англійських економічних термінів українською мовою ми зробили такі висновки:

1. Економічний переклад може бути задіяно в багатьох сферах діяльності, а саме: в бухгалтерській сфері, банківських установах, маркетингу, на ринку цінних паперів, при складанні безлічі звітів, проектів, планів тощо.
2. Економічний термін має всі функції, властиві слову як одиниці мовної системи: сигніфікативну, комунікативну й прагматичну.
3. Як лексико-граматична одиниця мови економічний термін, наряду з такими характерними особливостями, як-от: однозначність, точність, систематичність, відсутність синонімів, стилістична нейтральність, стислість, має ознаки, специфічні для лексичних одиниць загальнолітературної мови й може бути задіяним у різних функціональних стилях мовлення.
4. При перекладі багатокомпонентних термінів доводиться стикатися з певними труднощами, здебільшого пов'язаними з особливостями перекладу стійких термінологічних словосполучень і складних слів. Ми з'ясували, що набагато простіше піддаються перекладу саме термінологічні словосполучення.
5. Як і при перекладі текстів художньої літератури, при роботі з економічними текстами важливе значення має еквівалентність перекладу з мови оригіналу.
6. Серед похідних економічних термінів-іменників української мови, що становлять близько 67%, приблизно 46% утворено афіксальним способом і близько 23% словоскладанням.
7. Найбільш задіяною перекладацькою трансформацією є комбінація калькування + транслітерація/транскрибування. Використання інших трансформацій має приблизно рівне співвідношення.
8. Найменш використовуваною комбінацією є калькування + опущення.

Таким чином, ми провели зіставлення економічної термінології англійської і української мов, виявили й схарактеризували найбільш частотно задіяні трансформації, що використовуються при їх перекладі. Проведене нами дослідження не вичерпує проблематики перекладу економічних термінів з англійської мови українською. Труднощі при перекладі економічної термінології є одним з головних перешкод для комунікації в сфері економічних відносин. Проте ми визначили й проаналізували специфіку основних способів і

стратегій адекватної передачі структури й семантики англomовної економічної лексики українською мовою, адже це має стати в нагоді перекладачеві при здійсненні адекватного перекладу.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Навальна М. Збагачення публікацій економічної тематики лексемами інших терміносистем // Економічний вісник університету : Збірник наукових праць учених та аспірантів. Випуск 14. – Переяслав Хмельницький, 2009. – С. 38–41.
2. Бархударов Л. С. Язык и перевод. М. : Международные отношения, 2008.
3. Швейцер А. Д. Теория перевода. М. : Воениздат, 2008.
4. Гак В. Г. Типология контекстуальных языковых преобразований при переводе // Текст и перевод. – М. : Наука, 1988. – С. 63–75.
5. Миньяр-Белоручев Р. К. Теория и методы перевода. – М. : Московский Лицей, 2009.
6. Комиссаров В. Н. Теория перевода. Учеб. для ин-тов и фак. иностр. яз. – М. : Высш. шк., 1990.
7. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов / О. С. Ахманова. 2-е изд., стер. – М. : УРСС : Едиториал УРСС, 2004.
8. Комиссаров В. Н. Современное переводоведение : учебное пособие / М. : ЭТС, 2002.
9. Новый Большой англо-русский словарь : в 3 т. / Ю. Д. Апресян, Э. М. Медникова и др. – М. : Русский язык, 1993. – Т. 1. А-Ф. – 832 с.; Т. 2. G-Q. – 828 с.; Т. 3. R-Z. – 824.
10. Миркин Я. М. Англо-русский толковый словарь по банковскому делу, инвестициям и финансовым рынкам. Свыше 10 000 терминов / Я. М. Миркин, В. Я. Миркин. – М. : Альпина Бизнес Букс, 2006.
11. Матвеева Т. В. Полный словарь лингвистических терминов. – Ростов н/Д : Феникс, 2010.
12. Oxford Dictionary [Electronic resource] // Oxford Dictionaries : English Dictionary, Thesaurus, & Grammar help. Electronic data. URL : <https://en.oxforddictionaries.com/>.
13. АBBYY Lingvo Live [Электронный ресурс] // АBBYY Lingvo Live Электрон. дан. URL : <https://www.lingvolive.com/>.

14. Олійник А. Д. Роль запозичень-англіцизмів у розвитку сучасної української мікроекономічної термінології : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 «Германські мови» / А. Д. Олійник. – Київ, 2002. – 20 с.
15. Петрина О. С. Формування та функціонування англомовних та українських терміносистем банківської сфери : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.17 / Петрина Оксана Степанівна. – Львів, 2016.
16. Мацак Ж. Г. Переклад термінів фінансової галузі українською мовою / Ж. Г. Мацак // Вісник КДПУ імені Михайла Остроградського. – 2008. – Випуск 1 (48). – Частина 1. – С. 167–171.
17. Дуднік Г. Англомовні запозичення в українській фінансово- економічній термінології та особливості їх перекладу / Т. Дуднік // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Лінгвістика» : зб. наук. праць. – Херсон : ХДУ, 2013. – Вип. 20. – С. 241–243.
18. Карабан В. І Переклад англійської наукової і технічної літератури: лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні труднощі. – В. : Нова книга, 2001.
19. Головін В. М. Переклад економічної термінології / В. М. Головін. – К. : Наука, 2005.